

Sygn. akt V ACa 1176/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Marcin Strobel

Sędziowie: SA Bogdan Świerczakowski

SO (del.) Ewa Kukielka-Próchnicka (spr.)

Protokolant: sekretarz sądowy Izabela Katryńska

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w (...) spółki akcyjnej z siedzibą we W.

przeciwko Samodzielnemu Publicznemu (...) Szpitalowi (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 27 września 2016 r., sygn. akt IV C 241/16

I. oddala apelacje obu stron;

II. znosi między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Ewa Kukielka-Próchnicka Marcin Strobel Bogdan Świerczakowski

Sygnatura akt V ACa 1176/17

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 8 grudnia 2015 roku (data prezentaty) strona powodowa - (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. oraz (...) S.A. z siedzibą we W. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) Szpitala (...) w W. kwoty 419.603,25 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot częściowych wskazanych w pozwie oraz o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Nakazem zapłaty z dnia 22 grudnia 2015 roku w postępowaniu upominawczym orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwany (...) Szpital (...) w W. wniósł o uchylenie nakazu zapłaty w całości, oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz o odstąpienie od obciążenia go kosztami postępowania.

Wyrokiem z dnia 27 września 2016 roku Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego (...) Szpitala (...) w W. na rzecz powoda (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. kwotę 419.603,25 zł wraz z odsetkami:

- ustawowymi od kwoty 23.230,98 zł od dnia 20.06.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 14.294,11 zł od dnia 19.06.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 35.694,97 zł od dnia 13.06.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 4.983,55 zł od dnia 12.06.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 3.857,87 zł od dnia 26.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 8.399,99 zł od dnia 23.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 599,99 zł od dnia 22.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 35.721,00 zł od dnia 19.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 1.200,00 zł od dnia 17.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 18.348,91 zł od dnia 17.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 71.389,94 zł od dnia 01.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 7.256,00 zł od dnia 02.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 11.399,97 zł od dnia 09.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 7.067,41 zł od dnia 10.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 8.709,34 zł od dnia 15.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 12.073,70 zł od dnia 27.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 35.721,00 zł od dnia 26.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;

- ustawowymi od kwoty 599,99 zł od dnia 23.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 599,99 zł od dnia 19.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 1.143,07 zł od dnia 16.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 599,99 zł od dnia 29.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 8.456,00 zł od dnia 15.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 21.432,60 zł od dnia 14.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 3.599,96 zł od dnia 05.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 1.071,63 zł od dnia 02.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 214,33 zł od dnia 01.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 4.854,38 zł od dnia 06.03.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 599,99 zł od dnia 13.04.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 10.199,96 zł od dnia 14.05.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 3.628,00 zł od dnia 06.06.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 4.643,73 zł od dnia 21.09.2015r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 4.429,40 zł od dnia 08.09.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 53.581,50 zł od dnia 31.08.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;
- ustawowymi od kwoty 23.230,98 zł od dnia 20.06.2015r. do dnia 31.12.2015r. oraz ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;

oraz kwotę 28.198,00 zł tytułem kosztów procesu. W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy powództwo oddalił.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Dnia 29 sierpnia 2013 roku (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz (...) S.A. z siedzibą we W. zawarły umowę o współpracy w ramach konsorcjów. Zgodnie z zawartą umową, ustalono, iż przedmiotem współpracy konsorcjantów będzie współdziałanie przy wspólnym ubieganiu się o zamówienia publiczne. Zastrzeżono przy tym, że lider konsorcjum jest zobowiązany do przyjmowania i realizacji zamówień na dostawy towarów będących przedmiotem zamówienia, zaś uczestnik konsorcjum – do monitoringu zadłużenia zamawiającego. Ponadto w § 5 pkt 4 wskazano, że jeżeli zamawiający nie dokona zapłaty za dostarczony towar w ramach realizacji zawartej umowy przetargowej z konsorcjantami w okresie 60 dni po terminie płatności wskazanym na fakturze – uczestnik konsorcjum na podstawie pisemnego wniosku o zapłatę przesłanego przez lidera konsorcjum zrealizuje zapłatę na rzecz lidera konsorcjum w terminie do dwóch dni roboczych od otrzymania wniosku w kwocie wymagalnej należności głównej, chyba że suma takich zapłat przekroczy łącznie kwotę 2.000.000,00 zł.

Dnia 21 października 2014 roku (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. jako lider konsorcjum oraz (...) S.A. z siedzibą we W. jako członek konsorcjum zawarły umowę konsorcjum celem przystąpienia do postępowania przetargowego na dostawę produktów leczniczych (znak przetargu (...)), ogłoszonego przez (...) Szpital (...) w W.. Jako pełnomocnika umowy konsorcjum wskazano (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W.. W umowie zapisano, iż przygotowanie oferty przetargowej leży wyłącznie po stronie lidera konsorcjum, uczestnika konsorcjum obciąża jedynie obowiązek sporządzenia i przekazania liderowi konsorcjum dokumentów podmiotowych. W §4 umowy wskazano, iż uczestnik konsorcjum jest zobowiązany do prowadzenia monitoringu zadłużenia szpitala oraz windykacji należności.

Wyżej wskazane konsorcjum zawarło z Samodzielnym Publicznym (...) Szpitalem (...) w W., cztery umowy, której przedmiotem była sprzedaż i dostawa produktów leczniczych. Pierwsza umowa została zawarta w dniu 21 marca 2014 roku (nr (...)), druga w dniu 18 czerwca 2014 roku (nr (...)), kolejna w dniu 26 czerwca 2014 roku (nr (...)), zaś ostatnia w dniu 17 grudnia 2014 roku (nr (...)). Produkty lecznicze stanowiące przedmiot umowy miały być dostarczane sukcesywnie, częściami, a zapłata należności miała następować w terminie 30 dni od złożenia faktury Vat na konto wykonawcy wskazane na fakturze.

W okresie od 12 maja 2015 roku do 30 lipca 2015 roku (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. wystawiła na rzecz pozwanego (...) Szpitala (...) w W., faktury Vat na łączną kwotę 848.680,43 zł.

Konsorcjum wywiązało się z dostawy zamówionych towarów, dostarczając je Samodzielnemu Publicznemu (...) Szpitalowi (...) w W. w terminie i wystawiło stosowne faktury VAT.

Z uwagi na fakt, iż pozwany nie zapłacił ww. należności, w dniu 27 października 2015 roku (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. oraz (...) S.A. z siedzibą we W., wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 848.680,43 zł.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Okręgowy poczynił następujące rozważania prawne:

W ocenie Sądu Okręgowego, wobec wykonania zobowiązań wynikających z umowy, pozwany winien był zapłacić należność w terminach wynikających z wystawianych faktur. Sąd Okręgowy zasądził jednak należność jedynie na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., uznał bowiem, iż zawarta przez powodów umowa konsorcjum jest nieważna z powodu pozorności oświadczenia woli (art. 83 § 1 k.c).

Sąd Okręgowy wskazał, iż zgodnie z umową konsorcjum zawartą przez powodów tylko (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. wykonywała przedmiot umowy zawartej z pozwanym Szpitalem, natomiast zadaniem uczestnika konsorcjum tj. (...) S.A. z siedzibą we W. był jedynie nadzór nad wykonywaniem umowy z pozwanym pod względem administracyjno - finansowym, co w ocenie Sądu Okręgowego stanowi zwykle czynności wykonywane przy prowadzeniu działalności gospodarczej, a zatem nie sposób uznać, by w celu ich wykonywania istniała potrzeba zawiązywania konsorcjum. W ocenie Sądu Okręgowego zawarcie umowy konsorcjum miało na celu stworzenie dla spółki (...) legitymacji czynnej do dochodzenia ceny za produkty lecznicze dostarczone na rzecz szpitala, pomimo iż spółka (...) nie zajmuje się tego rodzaju działalnością. W § 5 pkt 4 umowy o współpracy w ramach konsorcjum wskazano, iż jeżeli zamawiający

nie dokona zapłaty za dostarczony towar w ramach realizacji zawartej umowy przetargowej z konsorcjantami w okresie 60 dni po terminie płatności wskazanym na fakturze - uczestnik konsorcjum na podstawie pisemnego wniosku o zapłatę przesłanego przez lidera konsorcjum zrealizuje zapłatę na rzecz lidera konsorcjum w terminie do dwóch dni roboczych od otrzymania wniosku w kwocie wymagalnej należności głównej, chyba że suma takich zapłat przekroczy łącznie kwotę 2.000.000 zł. Natomiast zgodnie z § 5 pkt 6 i 7 ww. umowy uczestnik konsorcjum jest uprawniony do dochodzenia od zamawiającego zapłaty za dostarczone produkty wraz z należnościami ubocznymi w drodze postępowania sądowego. Natomiast lider konsorcjum jest uprawniony do dochodzenia od zamawiającego w drodze postępowania sądowego wszelkich pozostałych roszczeń wynikłych z umowy przetargowej z zamawiającym, za wyjątkiem roszczeń wskazanych w pkt. 6 umowy, a zastrzeżonych dla uczestnika konsorcjum. W umowie tej w żaden sposób nie określono, jakich innych należności może dochodzić lider konsorcjum od zamawiającego, skoro z umowy sprzedaży produktów leczniczych powstaje roszczenie o zapłatę ceny, a z przytoczonych postanowień umowy o współpracy wynika, iż tej ceny może dochodzić od pozwanego wyłącznie uczestnik konsorcjum (spółka (...)) z wyłączeniem (...) Sp. z o.o. w W..

Sąd Okręgowy wskazał, iż poza sporem było to, iż tylko spółka (...) Sp. z o.o. w W. wykonywała przedmiot umowy zawartej z pozwanym szpitalem. Spółka dostarczała produkty lecznicze, które były przedmiotem zamówienia, a zamówienia były realizowane przez pracowników zatrudnionych przez tę spółkę. Zadaniem uczestnika konsorcjum - zgodnie z postanowieniami umowy konsorcjum - był jedynie nadzór nad wykonaniem umowy z pozwanym pod względem administracyjno-finansowym.

Sąd Okręgowy podkreślił, iż nie jest dopuszczalne zawarcie umowy konsorcjum, w celu uzyskania uprawnień do wierzytelności należnej z tytułu wykonania świadczeń z tej umowy, prowadzi to bowiem do faktycznego obrotu wierzytelnościami i narusza obowiązek z art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej. Zmianę wierzyciela w rozumieniu przepisu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej należy ujmować szeroko tj. w odniesieniu do sytuacji, w których do takiej zmiany dochodzi zarówno pośrednio, jak i bezpośrednio, w tym poprzez umowę konsorcjum. Zgodnie z treścią przywołanego przepisu czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Czynność prawna dokonana bez takiej zgody jest nieważna (art. 54 ust. 6 powołanej ustawy). Z uwagi na intencję ustawodawcy, zmianę wierzyciela w rozumieniu przepisu art. 54 ust. 5. ustawy o działalności leczniczej należy ujmować szeroko tj. w odniesieniu do sytuacji, w których do takiej zmiany dochodzi zarówno pośrednio, jak i bezpośrednio, w tym poprzez umowę konsorcjum (wyrok Sądu Najwyższego z 13.01.2016 r., II CSK 186/15).

W ocenie Sądu Okręgowego w sprawie niniejszej nie znajduje zastosowania art. 356 § 2 k.c., gdyż działanie (...) S.A. należy pochytywać nie jako spełnienie świadczenia za dłużnika, a jedynie realizację zobowiązania, wynikającą z umowy konsorcjum.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że ocena przesłanek z art. 518 § 1 pkt 1 k.c. wymaga ustalenia osobistej odpowiedzialności za ten dług spłacającego, brak tej przesłanki powoduje, że nie dochodzi do wstąpienia osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela. Przepis art. 356 § 2 k.c. stanowi, że wierzyciel nie może odmówić przyjęcia zapłaty wymaganej wierzytelności pieniężnej od osoby trzeciej, nawet gdyby działała ona bez wiedzy dłużnika. Brak jest tu bowiem uzasadnionego interesu dla takiej odmowy. Warunkiem zaistnienia takiej sytuacji jest jednak to, by spełniający świadczenie działał za dłużnika. Regulacja ta nie znajduje zastosowania wówczas, gdy działanie osoby trzeciej nie będzie spełnieniem świadczenia za dłużnika, ale będzie realizacją zobowiązania tego podmiotu wynikającą z umowy zawartej z wierzycielem. Przepisy art. 356 § 2 k.c. i art. 518 § 1 pkt 1 k.c. mają wspólną cechę, mianowicie celem świadczenia osoby trzeciej jest zwolnienie z długu dłużnika. W granicach zasady swobody umów - art. 353 k.c. - strony stosunku prawnego innego niż umowa kredytowa, mogą tak ukształtować swoje stosunki, że zapłata kwoty

rekompensaty będzie realizacją własnego zobowiązania a nie będzie działaniem w celu zwolnienia z zobowiązania kredytobiorcy.

W ocenie Sądu Okręgowego w okolicznościach sprawy niniejszej nie budzi wątpliwości fakt, iż spółka (...) nie działa w celu zwolnienia pozwanego szpitala ze zobowiązania nawet przyjmując, że zaspokoila wierzyciela.

Zdaniem Sądu Okręgowego nieważność umowy konsorcjum nie ma wpływu na ważność umowy łączącej (...) sp. z o.o. z pozwanym albowiem oświadczenie woli powódki o zawarciu umowy nie miało pozornego charakteru i umowa została w całości przez powódkę wykonana.

Apelację od powyższego wyroku wniosły powódki (k. 331) zaskarżając wyrok w części tj. w punkcie 1, w zakresie w jakim nie zasądzone wykazanych roszczeń od pozwanego solidarnie na rzecz powódek, w punkcie 2, w zakresie w jakim oddalono powództwo w stosunku do powódki (...) S.A. we W., w punkcie 3 w zakresie w jakim obciążono powódkę (...) S.A. we W. kosztami procesu.

Powódki zarzuciły naruszenie:

- art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie w ramach swobodnej oceny dowodów ustaleń sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i stanem faktycznym, a to poprzez ustalenie, iż (...) S.A. nie uczestniczył w wykonywaniu zamówienia publicznego na rzecz pozwanego;

- art. 299 k.p.c. w zw. z art. 65 §2 k.c. poprzez pominięcie dowodu z przesłuchania powódek i dokonanie wykładni zawartej pomiędzy powódkami umowy konsorcjum, w tym celu jej zawarcia przez powódki, w chwili, kiedy materiał dowodowy zebrany w sprawie nie pozwalał na ustalenie celu umowy konsorcjum pomiędzy powódkami w sposób dokonany przez sąd I instancji, zwłaszcza, kiedy powódki jednogłośnie zaprzeczyły takiemu celowi;

-art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej poprzez stwierdzenie, iż rozpatrywanych w sprawie okolicznościach faktycznych, umowa konsorcjum zawarta pomiędzy powódkami wypełnia dyspozycję ww. przepisu tj. jest czynnością prawną mającą na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, a tym samym, iż jest nieważna ,

- art. 23 ust 1 ustawy Prawo zamówień publicznych, iż zawarcie umowy konsorcjum, w której chodzi o zabezpieczenie finansowe współkontrahenta przeczy istocie konsorcjum, a także nie jest dopuszczalne zawarcie umowy konsorcjum, w celu uzyskania uprawnień do wierzycielności należnej z tytułu wykonania świadczeń z tej umowy;

- art. 83 §1 k.c. poprzez przyjęcie, iż umowa konsorcjum zawarta przez powodów jest nieważna z powodu pozorności oświadczeń woli.

Wobec czego wniosły o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 i 2, poprzez zasądzenie roszczeń, jak w pkt 1 od pozwanego solidarnie na rzecz powódek, zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 3 poprzez zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powódek kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w sprawie; zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powódek kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w apelacji.

Apelację od powyższego orzeczenia wniosła strona pozwana, zaskarżając wyrok w całości i podnosząc następujące zarzuty:

1. Naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na niedopełnieniu przez Sąd I instancji obowiązku pełnego, rzetelnego i wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pominięciu przy ocenie tego materiału istotnych okoliczności faktycznych wskazanych w toku postępowania przez stronę pozwaną, gdzie pozwany podnosił szereg merytorycznych i prawnych argumentów wskazujących na fakt, iż - wobec jednoznacznie wskazanego w ustawie (art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej) zakazu dokonywania zmiany wierzyciela - nie ulega wątpliwości, że (...) S.A. jako podmiot profesjonalnie zajmujący się windykacją, przystąpił do konsorcjum ze spółką (...) Sp. z o.o.

wyłącznie w celu przejęcia wierzytelności i uzyskania tytułu do dochodzenia należności, a nie faktycznego udziału w wykonaniu przedmiotu zamówienia, którego w rzeczywistości nie wykonywał ani w całości, ani w części i tym samym umowa konsorcjum jest obarczona wadą nieważności.

2. Naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na niedopełnieniu przez Sąd I instancji obowiązku pełnego, rzetelnego i wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności pominięciu przy ocenie tego materiału istotnych okoliczności faktycznych wskazanych w toku postępowania przez stronę pozwaną, gdzie pozwany podnosił szereg merytorycznych i prawnych argumentów wskazujących na fakt, iż - wobec jednoznacznie wskazanego w ustawie (art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, a wcześniej art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o ZOZ) zakazu dokonywania zmiany wierzyciela - nie ulega wątpliwości, że spółka (...) (jako wykonawca umów zawartych ze Szpitalem) została faktycznie zaspokojona przez spółkę (...) S.A. przy czym okoliczności sprawy wskazują, że w ramach postępowania należności dochodzi na swoją rzecz wyspecjalizowany podmiot finansowy jakim jest spółka (...) S.A.

3. Naruszenie prawa procesowego w postaci art. 233 k.p.c. i 232 k.p.c. oraz 278 k.p.c., jak też 227 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na tym, iż Sąd I instancji nie zbadał istotnych okoliczności sprawy, w szczególności w zakresie dotyczącym legitymacji procesowej (...) S.A. w sytuacji, w której umowa ze Szpitalem zawarta i wykonywana była jedynie przez spółkę (...) sp. z o.o. a nie (...) S.A. i (...) sp. z o.o. (tym samym (...) S.A. nie jest stroną tej umowy) przy czym wobec wskazanego powyżej faktu źródłem legitymacji procesowej spółki (...) S.A. w niniejszej sprawie nie może być umowa konsorcjum i złożone do niej dokumenty (jako obarczona wadą nieważności), gdyż - niezależnie od okoliczności wskazanych w pkt 1 i 2 - spółka (...) Sp. z o.o. nie mogła skutecznie zawrzeć umowy z pozwanym także w imieniu (...) S.A. co winno być przedmiotem ustaleń Sądu I instancji z urzędu (sąd z urzędu obowiązany jest badać sprawę pod kątem istnienia legitymacji procesowej).

4. Naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 328 § 2 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na tym, iż Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie odniósł się zasadniczo do kwestii braku umocowania spółki (...). do działania (zawarcia umowy ze Szpitalem) także w imieniu (...) S.A. oraz ograniczył się jedynie do lakonicznego stwierdzenia bez wskazania podstawy merytorycznej, iż w niniejszej sprawie nie doszło do obejścia zakazu zmiany wierzyciela, choć bezsprzecznie spółka (...) S.A. jako podmiot profesjonalnie zajmujący się obrotem wierzytelnościami uczestniczył w konsorcjum z bezpośrednim zamiarem przejęcia długu pozwanego, a nie wykonywaniem przedmiotu umowy (przedmiot umowy był realizowany wyłącznie przez spółkę (...) Sp. z o.o., co wynika także z treści umowy konsorcjum) oraz dokonania zapłaty na rzecz A. za faktury wystawione przez ten podmiot Szpitalowi z zamiarem spełnienia świadczenia za Szpital.

5. Naruszenie prawa procesowego w rozumieniu art. 227 k.p.c. w związku z art. 258 § 1 k.p.c. co miało istotny wpływ na treść orzeczenia, polegające na oddaleniu wniosków dowodowych strony pozwanej w zakresie dotyczącym m.in. tzw. lustracji finansowej dotyczącej stosunków gospodarczych pomiędzy spółką (...) S.A.. w sytuacji, w której przeprowadzenie tych dowodów ma kluczowe znaczenie dla ustalenia w sprawie prawdy obiektywnej (co jest podstawą każdego postępowania sądowego), w szczególności wykazania powiązań gospodarczych i przepływów finansowych pomiędzy tymi podmiotami oraz w konsekwencji ostatecznego potwierdzenia, czy spółka (...) S.A. dokonała spłaty należności objętej postępowaniem na rzecz (...) Sp. z o.o. i tym samym, jaki był rzeczywisty cel i zamiar zawarcia umowy konsorcjum, co ma pierwszorzędne znaczenie dla ważności tej umowy także w kontekście spełnienia przez (...) S.A. względem A. świadczenia objętego powództwem za Szpital z zamiarem zapłaty za pozwanego, co znajduje potwierdzenie w potwierdzeniach sald.

6. Naruszenie prawa materialnego w postaci art. 5 k.c. poprzez niezastosowanie tego przepisu oraz naruszenie prawa materialnego w postaci w art. 353 (1) k.c. poprzez niewłaściwą wykładnię w sytuacji, w której ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego ewidentnie wynika, iż uczestnictwo spółki (...) S.A. w konsorcjum było nakierowane od początku wyłącznie na osiągnięcie skutku w postaci przejęcia długu (bez względu na to, czy dług w dacie zawarcia umowy konsorcjum istniał, czy też miał charakter przyszły), a nie wykonywaniem przedmiotu umowy i tym samym w rzeczywistości mamy do czynienia z faktycznym nabyciem wierzytelności w sytuacji, w której przedmiot umowy był

wykonywany wyłącznie przez spółkę (...) i zapłatą należności objętej pozwem przez (...) S.A. na rzecz A. z zamiarem spełnienia świadczenia za pozwany Szpital.

7. Naruszenie prawa materialnego w postaci art. 58 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię tego przepisu w sytuacji, w której (...) S.A. mając pełną świadomość faktu ograniczeń w dokonywaniu przeniesienia wierzytelności przystąpiło do konsorcjum z (...) sp. z o.o. w celu obejścia prawa i osiągnięcia skutku tożsamego z takim przeniesieniem (bez względu na to, czy zobowiązanie w dacie zawarcia umowy konsorcjum istniało, czy miało charakter przyszły), przy czym nie ulega wątpliwości że (...) S.A. jako podmiot zajmujący się m.in. obrotem wierzytelnościami szpitalnymi miał pełną i kompletną wiedzę na temat obowiązujących ograniczeń ustawowych;

8. Naruszenie art. 876 §1 k.c. oraz art. 518 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię tych przepisów, w sytuacji w której w niniejszej sprawie działania (...) S.A. i (...) sp. z o.o. polegające na zawarciu umowy konsorcjum (wobec ograniczeń dotyczących przenoszenia wierzytelności) były nakierowana na osiągnięcie skutku tożsamego z przelewem wierzytelności i tym samym wcześniejszą spłatą zobowiązań Szpitala wobec A. przez (...) S.A. przy czym charakter umowy konsorcjum nie pozostawia wątpliwości, że jej celem jest umożliwienie (...) S.A. dochodzenia należności, przy czym wcześniej należność na rzecz faktycznego wykonawcy umowy z pozwanym spółki (...) została uregulowana przez (...) S.A.;

9. Naruszenie art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej oraz 53 ust. 6 ustawy o ZOZ poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której dokonanie jakiegokolwiek czynności polegającej na spłacie wierzytelności skutkuje faktyczną zmianą wierzyciela jako podmiotu uprawnionego i tym samym wymaga ustawowo uzyskania zgody organu założycielskiego pozwanego, co w niniejszej sprawie nie zostało dokonane, przy czym - jak wskazano w pkt 1 i 2 - (...) S.A. nie było stroną umowy zawartej ze Szpitalem (oraz dokonało zapłaty należności objętych pozwem na rzecz A. z zamiarem spełnienia świadczenia a Szpital.

10. Naruszenie art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej oraz 53 ust. 6 ustawy o ZOZ poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której że przystąpienie (...) S.A. do konsorcjum miało na celu nie wspólne wykonanie przedmiotu umowy ze Szpitalem (którego (...) S.A. nie wykonywała w jakimkolwiek zakresie), ale wyłącznie przejęcie długu szpitalnego z ominięciem ww. przepisów, przy czym bez znaczenia jest fakt, czy zobowiązanie (dług) w dacie zawarcia umowy konsorcjum istniało, czy miało charakter przyszły - każda tego typu czynność wymaga bowiem zgody organu założycielskiego Szpitala, czego (...) S.A. nie uzyskało oraz dokonało zapłaty na rzecz A. należności objętych pozwem za Szpital i tym samym zobowiązanie między Szpitalem i (...) wygasło.

11. Naruszenie art. 95 § 1 i 2 k.c. oraz art. 96 k.c. poprzez niezastosowanie tych przepisów w sytuacji, w której Sąd I instancji przyjął, że stroną umowy ze Szpitalem od samego początku było konsorcjum składające się ze spółki ((...) S.A. podczas gdy - jak wskazano w pkt 1 i 2 - stroną umowy była wyłącznie spółka (...). z uwagi na fakt, iż umowa konsorcjum zawarta pomiędzy tymi podmiotami (jako mająca na celu obejście prawa) jest nieważna, a poza tym nie jest prawnie skuteczne udzielenie pełnomocnictwa „konsorcjum” (w znaczeniu prawnym „konsorcjum” nie jest podmiotem i tym samym nie można udzielić pełnomocnictwa bytowi prawnie nieistniejącemu); a ponadto (...) S.A. zapłaciło A. należności objęte przedmiotem postępowania i tym samym zobowiązanie S. wygasło.

12. Naruszenie art. 356 § 1 i 2 k.c. poprzez błędną wykładnię tego przepisu w sytuacji, w której nie ulega wątpliwości, że (...) S.A. dokonując spłaty zobowiązania pozwanego objętego przedmiotem postępowania na rzecz spółki (...). - faktycznego wykonawcy umowy zawartej ze Szpitalem działał za dłużnika, co skutkowało z jednej strony wygaśnięciem zobowiązania Szpitala względem (...) Sp. z o.o.. a z drugiej nieważnością umowy konsorcjum jako zawartej nie w celu wspólnego wykonywania przedmiotu umowy, ale uzyskania tytułu do dochodzenia przez (...) S.A. należności zapłaconej wcześniej A..

13. Naruszenie art. 369 k.c. oraz art. 379 § 1 k.c. poprzez błędną wykładnię tych przepisów w sytuacji, w której w niniejszej sprawie zobowiązanie nie może być traktowane jako solidarne (brak stosownych regulacji umownych między (...) S.A.

14. Naruszenie prawa procesowego w postaci art. 102 k.p.c. oraz art. 98 § 1 k.p.c. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku, polegające na tym, iż Sąd I nie uwzględnił wniosku pozwanego o odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu w sytuacji, w której bezsprzecznie zachodzą przesłanki do uwzględnienia powyższego wniosku w niniejszej sprawie, przy czym stanowisko pozwanego znajduje potwierdzenie w licznych orzeczeniach sądów różnych instancji, w tym także Sądu Apelacyjnego w Warszawie (m.in. VI ACz 4384/13) oraz Sądu Okręgowego w Warszawie (...) Wydziału (...) (m.in. V Cz 582/14, V Cz 2259/14).

15. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego wyroku, którym miał wpływ na treść tego orzeczenia w sytuacji gdy w rzeczywistości (...) S.A. jako podmioty profesjonalne zawierając umowę konsorcjum miały świadomość ograniczeń w zakresie dotyczącym przenoszenia wierzycelności, a poprzez przystąpienie (...) S.A. do konsorcjum było osiągnięcie skutku tożsamego z przeniesieniem wierzycelności (wobec wcześniejszego spełnienia świadczenia za pozwany Szpital przez (...) S.A. na rzecz A. i na ten cel były nakierowane działania stron umowy konsorcjum, co powoduje nieważność tej umowy.

16. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wydanego wyroku, którym miał wpływ na treść tego orzeczenia w sytuacji, w której zdaniem Sądu I instancji stroną umowy od początku było konsorcjum składające się ze spółki (...), podczas gdy stroną umowy ze Szpitalem była wyłącznie spółka (...) (zaspokojona przez (...) S.A. poprzez zapłatę za faktury wystawione Szpitalowi przez A..

17. Błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych przez Sąd I instancji za podstawę wydanego wyroku, który miał wpływ na treść tego orzeczenia, polegający na przyjęciu, iż brak jest przesłanek szczególnych odstąpienie od obciążania pozwanego kosztami procesu, podczas gdy okoliczności sprawy nie uzasadniają tego stanowiska.

W konsekwencji skarżące wniosły o zmianę zaskarżonego wyroku w części zasądzającej od pozwanego na rzecz A. z odsetkami (pkt I) i oddalenie powództwa w całości, jak też zmianę zaskarżonego wyroku w części dotyczącej kosztów procesu na rzecz A. i odstąpienie od obciążania pozwanego tymi kosztami w całości, względnie uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji wraz z pozostawieniem temu sądowi kwestii rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, a także o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym także kosztów zastępstwa procesowego według obowiązujących przepisów za obydwie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje powódek i pozwanego nie zasługiwały na uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne jakie poczynił Sąd Okręgowy mają pełne oparcie w zgromadzonych w sprawie dokumentach a stwierdzenie, że produkty lecznicze zostały dostarczone pozwanemu zgodnie z umową, stanowi fakt bezsporny. Sąd Apelacyjny przyjmuje za swoje przytoczoną podstawę faktyczną. Zarzuty sformułowane zarówno przez powódki jak i pozwany szpital są nietrafione i nie zasługiwały na uwzględnienie.

Odnośnie zarzutu, naruszenia art. 233 §1 k.p.c. należy wskazać, iż jest on niezasadny zarówno ze strony powódek jak i pozwanego.

Zgodnie z art. 233§ 1 k.p.c. Sąd ocenia dowody według własnego przekonania, na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Ramy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Przepis art. 233 § 1 k.p.c. reguluje jedynie kwestię oceny wiarygodności i mocy dowodowej przeprowadzonych w sprawie dowodów, a nie poczynionych ustaleń faktycznych, czy wyprowadzonych z materiału dowodowego wniosków. Uchybienia w tym zakresie winny się skonkretyzować w zarzucie sprzeczności ustaleń

faktycznych z materiałem dowodowym. Zaniechanie zaś wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, czy też pominięcie przez sąd przy wyrokowaniu określonej okoliczności faktycznej, nawet jeżeli strona uważa ją za okoliczność istotną dla rozstrzygnięcia sprawy - nie stanowi o naruszeniu powyższego przepisu. Samo stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżących odpowiada rzeczywistości, nie jest więc wystarczające. Konieczne jest bowiem wykazanie, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego przy ocenie konkretnych dowodów, gdyż tylko takie uchybienie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu.

Przenosząc te ogólne uwagi na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż powódki podnosząc zarzuty naruszenia art. 233§1 k.p.c. nie sprecyzowały, których konkretnie dowodów ten zarzut dotyczy, a które zostały przez Sąd I instancji ocenione niezgodnie z zasadami wskazanymi w tym przepisie. Również uzasadnienie nie zawiera sprecyzowania jaki konkretnie dowód Sąd I instancji ocenił wbrew zasadom wskazanym w tym przepisie, skarżące ogólnie wspominają o całokształcie materiału dowodowego, dowodząc innego celu czynności prawnych dokonanych przez powódki niż wynikający z dokumentów. Sama ocena umowy konsorcjum dołączonej do pozwu jako nieważnej jest oceną prawną, a nie oceną mocy dowodowej czy wiarygodności dokumentu. Jako dokument prywatny umowa ta korzysta zgodnie z art. 245 k.p.c. z domniemania jej prawdziwości i autentyczności pochodzenia zawartego w nim oświadczenia od wystawcy, który go podpisał. Żadna ze stron nie kwestionowała tych cech złożonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym dokumentów. Formalna moc dowodowa dokumentu prywatnego nie rozciąga się na okoliczności towarzyszące złożeniu oświadczenia; nie przesądza ona sama przez się o mocy materialnej dokumentu (kwestii jego ważności, skuteczności, a także zgodności z prawdą oświadczeń w nich zawartych). W niniejszej sprawie – w odniesieniu do dokumentów złożonych przed Sądem I instancji brak jest podstaw do kwestionowania ich w zakresie, o jakim mowa w art. 245 k.p.c., czym innym jest jednak ustalenie rzeczywistych intencji i zamiarów stron przy podpisaniu umów konsorcjum. Formalnie umowy z pozwanym zostały zawarte przez obydwie powodowe spółki, o czym świadczy treść tych umów i zawartych w nich oświadczeń stron. Czym innym jest natomiast ocena skuteczności i ważności dokonanych czynności prawnych.

Odnośnie zarzutów pozwanego naruszenia prawa procesowego tj.: art. 233§1 k.p.c. zawartego w pkt 1 apelacji i art. 233 k.p.c., art. 232 k.p.c. oraz art. 278 k.p.c. powołanych w pkt. 3 apelacji, a także naruszenia prawa materialnego tj.: art. 95 §1 i 2 k.c. oraz 96 k.c. wskazanych w pkt 11 apelacji i art. 58 §1 i §2 k.c. oraz art. 83 §1 k.c. zawartych w pkt 7 apelacji i art. 369 k.c. oraz art. 379 §1 k.c. (pkt 13 apelacji), jak również w pkt. 10 i 15 apelacji, należy wskazać, iż są zupełnie nietrafione i nie dotyczące niniejszej sprawy, bowiem skarżący formułuje zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, oraz przywołuje okoliczności, twierdzenia i w związku z tym wymienione zarzuty w sytuacji gdy Sąd I instancji dokonał zgodnej ze stanowiskiem pozwanego oceny materiału dowodowego, a twierdzenia i zarzuty pozwanego nie dotyczą w części przedmiotowego procesu. Nie jest zasadny jest także zarzut pozwanego naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (pkt 4 apelacji). Uzasadnienie wyroku zawiera wszystkie wymagane elementy pozwalające na odtworzenie motywów rozstrzygnięcia sądu I instancji w zakresie pozwalającym na kontrolę instancyjną, a przytoczone zastrzeżenia pozwanego nie dotyczą niniejszej sprawy, bowiem są sprzeczne z ustaleniami dokonanymi przez Sąd Okręgowy i jednocześnie zgodne ze stanowiskiem pozwanego.

Za nietrafne Sąd Apelacyjny uznał zarzuty powódek (pkt II pkt 1 apelacji) naruszenia przez Sąd I instancji prawa materialnego: tj. art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej i zarzutu powódek (pkt II pkt 2) naruszenia art. 23 ust.1 ustawy Prawo zamówień publicznych, a także art. 83 §1 k.c. (pkt II pkt. 3 apelacji) oraz prawa procesowego tj. art. 299 k.p.c. w zw. z art. 65§2 k.c. z przyczyn wskazanych poniżej.

Ustawa Prawo zamówień publicznych (Dz. U. 2013 poz. 907 ze zm.) przewiduje możliwość przystąpienia do przetargu przez konsorcjum firm ubiegających się wspólnie o zawarcie umowy w tym trybie. Jednakże ustawa z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. 2013 poz. 217 ze zm.) stanowi lex specialis do tej ustawy i zawarta w celu wspólnego ubiegania się o zamówienie publiczne umowa konsorcjum nie może naruszać jej przepisów ani prowadzić do obejścia art. 54 ust. 5 tej ustawy. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 czerwca 2016 r

I CSK 486/15 (LEX nr 2076679), nie jest dopuszczalne zawarcie umowy konsorcjum nie w celu wspólnej realizacji zobowiązań wynikających z umowy podstawowej, tylko w celu uzyskania uprawnień do wierzycielności należnej z tytułu wykonania świadczeń wskazanych w umowie. Umowa konsorcjum może prowadzić do zmiany wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej, wymagającej zgody organu tworzącego publiczny zakład opieki zdrowotnej.

W niniejszej sprawie powodowe spółki zawarły umowę konsorcjum w dniu 21 października 2014 rok (k. 8), w celu wspólnego udziału w postępowaniach przetargowych zakończonych umowami z pozwanym. Była to szczegółowa umowa zawarta w czasie obowiązywania umowy ramowej z 29 sierpnia 2013 roku (k. 207) i motywy jej zawarcia oraz skutki należy oceniać w kontekście zapisów tej umowy, a nie umowy z 21 października 2014r. Według treści umowy o konsorcjum z 21 października 2014 roku, umowy z pozwanym szpitalem miała w całości wykonać spółka (...), a spółka (...) S.A. zajmowała się jedynie rozliczaniem należności tj. przyjmowaniem i księgowaniem płatności od zamawiającego, prowadzenia monitoringu zadłużenia zamawiającego oraz windykacją należności (§4 umowy). Nie ulega wątpliwości, że kwestie związane z księgowaniem należności mogła wykonywać sama spółka (...), skoro i tak zatrudnia służby księgowe w celu prowadzenia rozliczeń chociażby z pozwanym, jak i innymi podmiotami. W istocie zatem dla wykonania umów ze szpitalem zawarcie umowy między (...) sp. z o.o. a (...) S.A. nie było konieczne. Rzeczywistym motywem zawarcia umów konsorcjum ze strony (...) sp. z o.o. było uzyskanie finansowania przez (...) S.A. na wypadek niezapłacenia należności w terminie przez pozwanego szpital. Natomiast ze strony (...) S.A. niewątpliwie była to chęć zysku. Zysk ten – jak wynika z treści umowy ramowej z 29 sierpnia 2013 roku – (...) S.A. uzyskiwała przekazując (...) sp. z o.o. równowartość należności głównej nieuiszczonej przez szpital i uzyskując prawo do dochodzenia zapłaty należności od szpitala wraz z odsetkami za opóźnienie i innymi należnościami ubocznymi (§5 umowy). W istocie zatem zawierane w tym okresie umowy konsorcjum prowadziły do uzyskania przez (...) S.A. praw wierzyciela wobec szpitala (obok (...) sp. z o.o. choć (...) S.A. faktycznie nie wykonywała żadnej z umów zawartych ze szpitalem).

Wskazać należy, co zaakcentował również Sąd Najwyższy w wydanym w ww. sprawie wyroku, że zmiana wierzyciela w drodze czynności prawnej, o której mowa w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej i w konsekwencji wynikający z tej normy zakaz dokonywania takiej zmiany, ujmowany jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego szeroko i obejmuje wszelkie sytuacje, w których dochodzi do takiej zmiany zarówno w sposób bezpośredni, jak i pośredni. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 stycznia 2015 r., V CSK 111/14, przyjęta w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej kategoria „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego z.o.z.”, nie jest pojęciem dogmatyczno – prawnym. Jest to raczej pewna formuła przyjęta przez ustawodawcę jedynie na użytek ustawy o działalności leczniczej w celu objęcia nią wielu przypadków zmiany wierzyciela. Nie chodzi tu o jakiś wyczerpujący katalog czynności prawnych, ograniczony jedynie do przelewu wierzycielności (w jego różnych wariantach, m.in. w wariacie powierniczym), instytucji zbliżonych do przelewu (np. indosu wekslowego) lub nawiązujących do konstrukcji przelewu (np. różnych form faktoringu). Zamierzeniem ustawodawcy nie było budowanie zamkniętego katalogu czynności wskazanych w art. 54 ust. 5 ustawy przy założeniu, że obejmuje on jedynie takie czynności prawne, w których zmiana podmiotu uprawnionego (wierzyciela) stanowiłaby niezbędny element konstrukcyjny danej czynności (np. cesja, indos wekslowy, faktoring, forfaiting). Chodziło raczej o ogólne wskazanie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich jurydycznego celu, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od samych etapów jego osiągnięcia. W efekcie, jak podkreślił Sąd Najwyższy w przywołanym wyroku – nie ma w istocie znaczenia sama dogmatyczno - prawna konstrukcja tych czynności i typowa dla nich funkcja prawna. Celem regulacji jest bowiem wyeliminowanie takich sytuacji, w których w wyniku dokonania określonej czynności prawnej (niekoniecznie tylko między wierzycielem z.o.z. i osobą trzecią) pojawi się nowy wierzyciel z.o.z., dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy.

Wskazać także należy, iż Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 3 marca 2017 r., I CSK 255/16, odnośnie pojęcia „czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej”, użytego w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, a wcześniej - od 22 grudnia 2010 r. – w art. 53 ust. 6 i 7 ustawy z 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (j.t. Dz.U.2007.89 ze zm), utrwalił pogląd o jego

szerokim znaczeniu, tj.: objęciu nim nie tylko czynności prawnych bezpośrednio prowadzących do zmiany wierzyciela, lecz wszelkich czynności prawnych, których skutkiem, choćby tylko pośrednim, w łańcuchu wywołanych zdarzeń prawnych, jest zmiana wierzyciela. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych podkreśla się, że zamiarem ustawodawcy było, podyktowane względami ochrony zdrowia, ograniczenie powodującego dodatkowe koszty publicznych zakładów opieki zdrowotnej - a nawet zagrażającego ich likwidacją, komercyjnego obrotu wierzytelnościami przysługującymi w stosunku do tych zakładów, czyli innymi słowy ograniczenie handlu tzw. „wierzytelnościami szpitalnymi” (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2016 r., III CSK 245/15 i cytowane w nim orzeczenia oraz wyroki Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2016 r., V CSK 462/15, i 6 maja 2016 r., I CSK 371/15). W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2016 r., II CSK 186/15 wskazuje się za innymi orzeczeniami jeszcze gwarancję oraz subrogację umowną, przy odwołaniu do kilkunastu wyroków Sądu Najwyższego. Sąd Apelacyjny podzielił powyższe przedstawione stanowiska i wyrażone poglądy, mieszczące także umowę konsorcjum zawartą między wierzycielem z umowy o wykonanie określonego świadczenia a podmiotem nie współrealizującym to świadczenie, a tylko uzyskującym prawo do wynagrodzenia z tamtej umowy ze strony publicznego zakładu opieki zdrowotnej, w kręgu czynności prawnych, z których może wynikać zmiana wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej. Z kolei w wyroku z 2 czerwca 2016 r., I CSK 486/15, Sąd Najwyższy wyraził już w samej tezie pogląd (podzielany przez Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę), że nie jest dopuszczalne zawarcie umowy konsorcjum nie w celu wspólnej realizacji zobowiązań wynikających z umowy podstawowej, tylko w celu uzyskania uprawnień do wierzytelności należnej z tytułu wykonania świadczeń z tej umowy wyłącznie przez jednego z uczestników konsorcjum. Prowadzi to do faktycznego obrotu wierzytelnościami pod „przykryciem” umowy konsorcjalnej i narusza obowiązek określony w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej. Nie można zakładać, iż w powołanym przepisie doszło do wyczerpującego określenia katalogu czynności prawnych, których musi dotyczyć zgoda organu założycielskiego, gdyż zamierzeniem ustawodawcy było wskazanie ogólnie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich celu jurydycznego, przewidywanego przez strony, niezależnie od ich dogmatyczno-prawnej konstrukcji oraz typowej dla nich funkcji (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2016 r., II CSK 379/15). Podobnie jak w sprawie I CSK 486/15, tak i w tym przypadku konsorcjum miało charakter wyłącznie finansowy, tzn. (...) S.A. (uczestnik konsorcjum) w ogóle nie uczestniczyła ani w całości, ani w części w wykonaniu zamówienia publicznego, tylko została upoważniona przez (...) sp. z o.o. będącego liderem konsorcjum, do otrzymania od dłużnika (...) Szpitala (...) w W. zapłaty za sprzedane środki farmaceutyczne. Do istoty konsorcjum należy współpraca (współdziałanie) jego uczestników, którzy wspólnie realizują umowę podstawową, jaka stała się przyczyną zawierania umowy konsorcjalnej. Tego nie ma w umowach zawartych między powodami. Do tego, ażeby (...) S.A. otrzymał od (...) sp. z o.o. wynagrodzenie należne za obsługę za sprzedane produkty lecznicze nie potrzeba w ogóle zawierać umowy konsorcjum. Jej zawarcie z określeniem ustalonej w sprawie treści, w której chodzi jedynie o zabezpieczenie płatności za sprzedane produkty, ze wskazaniem jako wierzyciela (...) S.A. przeczy istocie konsorcjum i wykracza poza przesłanki swobody umów, według art. 353¹ k.c. W takiej postaci prowadzi do zmiany wierzyciela w rozumieniu art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej bez wymagającej zgody organu tworzącego publiczny zakład opieki zdrowotnej i jest nieważna, z mocy art. 54 ust. 6 ustawy o działalności leczniczej.

W ocenie Sądu Apelacyjnego umowa konsorcjum z 21 października 2014 roku, jako prowadzące do nabycia wierzytelności wobec szpitala przez podmiot nie wykonujący umowy dla szpitala, a zawarta bez zgody organu założycielskiego, jest nieważna. W sytuacji gdy nieważna była umowa konsorcjum, to nieważne było również zawarte w niej pełnomocnictwo udzielone przez (...) S.A. dla (...) sp. z o.o. do reprezentacji przed zamawiającym w postępowaniu przetargowym, jak i przy zawarciu umowy. W tej sytuacji należy uznać, iż faktycznie stroną umów zawartych z pozwanym szpitalem była wyłącznie spółka (...), a zatem (...) S.A. nie ma legitymacji czynnej w niniejszym postępowaniu i powództwo tej zasadnie Sąd I instancji oddalił.

Odnośnie zarzutów apelacji pozwanego, które dotyczą wygaśnięcia zobowiązania pozwanego wobec spółki (...) (zarzuty wskazane w pkt 12 oraz w części w pkt 8, 9 i 10 apelacji) należy wskazać, że skoro świadczenie drugiego z powodów, spółki (...) S.A., dokonano się na podstawie nieważnej czynności prawnej, to można mówić o nienależnym świadczeniu, którego dochodzeniu nie stoi na przeszkodzie art. 411 pkt 1 k.c. Świadczenie takie nie wywołało skutku w postaci wygaśnięcia zobowiązania pozwanego. Trzeba dodać, że z art. 356 § 2 k.c. wynika możliwość spełnienia

świadczenia pieniężnego przez osobę trzecią, ale spłata długu publicznego zakładu opieki zdrowotnej przez osobę trzecią bez zgody podmiotów wskazanych w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, jako z zasady prowadząca do nabycia wierzytelności przez osobę trzecią na podstawie art. 518 k.c., jest niedopuszczalna. Słusznie zauważył Sąd Okręgowy, iż nie ma zastosowania art 356 § 2 k.p.c., że działanie (...) S.A. należy pochylić nie jako spełnienie świadczenia za dłużnika, a jedynie realizację zobowiązania wynikająca z umowy konsorcjum. Przepis art. 356 § 2 k.c. i 518 § 1 pkt 1 k.c. mają wspólną cechę, bowiem celem świadczenia osoby trzeciej jest zwolnienie z długu dłużnika. W niniejszej sprawie nie budzi żadnych wątpliwości fakt, iż spółka (...) S.A. nie działał w celu zwolnienia pozwanego szpitala z zobowiązania. (...) S.A. przekazało (...) sp. z o.o. kwotę objętą żądaniem pozwu, to uczyniło to w wykonaniu własnego zobowiązania. Nadto – wobec uznania, że umowa łącząca (...) sp. z o.o. i (...) S.A. jest nieważna, ewentualne kwoty przekazane w wykonaniu tej umowy miałyby charakter świadczenia nienależnego. Spełnienie świadczenia z umowy nieważnej ma charakter świadczenia nienależnego i również nie skutkuje umorzeniem zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 stycznia 2016r. I ACa 2867/15 LEX nr 1994434). Nieważność umowy rodzi między jej stronami obowiązek zwrotu świadczeń wzajemnych jako świadczeń nienależnych. Z art. 356§2 k.c. wynika możliwość spełnienia świadczenia pieniężnego przez osobę trzecią, ale skoro spłata długu publicznego zakładu opieki zdrowotnej przez osobę trzecią bez zgody podmiotów wskazanych w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, może prowadzić do nabycia wierzytelności przez osobę trzecią na podstawie art. 518 k.c., to należy ją również uznać za niedopuszczalną.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny uznał, iż spółka (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. dochodzi należności za dostarczone produktu lecznicze, za które pozwany nie zapłacił umówionej ceny, choć w świetle art. 535 § 1 k.c. jest do tego zobowiązany. Skoro nie doszło do wygaśnięcia zobowiązania pozwanego za sprawą zapłaty przez (...) S.A. z siedzibą we W., to roszczenie o zapłatę skierowane do dłużnika pozostaje aktualne w chwili zamknięcia rozprawy i podlegało uwzględnieniu, w niekwestionowanej w procesie wysokości, udowodnionej dołączonymi do pozwu dokumentami, wraz z żądanymi - ustawowymi odsetkami za opóźnienie w poszczególnych płatnościach, należnymi na podstawie art. 481 k.c. a także kosztami procesu.

W świetle powyższych rozważań wskazać należy, iż nie zasadny jest również zarzut pozwanego naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 258 §1 k.p.c., brak było podstaw i potrzeby prowadzenia dowodu z lustracji finansowej, albowiem kwestie dotyczące rozkładu praw i obowiązków w ramach umów konsorcjum wynikały wprost z treści umowy. Formalnie umowy z pozwanym zostały zawarte przez obydwie powodowe spółki, o czym świadczy treść tych umów i zawartych w nich oświadczeń stron. Czym innym jest natomiast ocena skuteczności i ważności dokonanych czynności prawnych.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny uznał, iż apelacje powódek i pozwanego są niezasadne i je oddalił na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd Apelacyjny o kosztach orzekł zgodnie z zasadą z art. 98 k.p.c. Przy czym brak jest podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c. do rozliczeń między (...) Sp. z o.o. i pozwanym szpitalem. Postępowanie strony pozwanej, która wszelkimi możliwymi sposobami uchyła się od regulowania wymagalnych należności wobec swojego kontrahenta, który wykonał należycie umowę, nie zasługuje na aprobatę. Sama zła sytuacja ekonomiczna szpitala nie uzasadnia nieobciążania go kosztami, bowiem szpital nie może przerzucać kosztów prowadzenia swojej działalności na swoich kontrahentów.